

NORGES HØYESTERETT

Den 21. november 2013 avsa Høyesterett dom i

HR-2013-02441-A, (sak nr. 2013/1444), straffesak, anke over dom,

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Erik Førde)

mot

A

(advokat John Christian Elden)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bull**: Saken gjelder rettsanvendelsen og straffutmålingen i straffesak om overtredelse av straffeloven § 229 om legemsbeskadigelse. Spørsmålet er særlig forståelsen av uttrykket "betydelig Skade paa Legeme eller Helbred" i § 229 tredje straffalternativ tolket i lys av legaldefinisjonen i straffeloven § 9.
- (2) A ble 9. november 2012 satt under tiltale for overtredelse av straffeloven § 229 tredje straffalternativ jf. § 232. Grunnlaget er i tiltalen beskrevet som følger:

"Søndag 15. juli 2012 ca kl. 03.20 i --- i X, sparket og slo han gjentatte ganger mot hodet til B mens hun lå nede, samtidig som han sa til henne 'du skal dø, du skal dø, hore, fitte'. B ble påført bl.a. bruddskade i øyehulen, flere ribbensbrudd, opphovnet ansikt med blåmerker og kutt i leppen. Hun ble operert og gikk over på langvarig sykmelding, foreløpig frem til minst januar 2013. Det foreligger særdeles skjerpende omstendigheter da overtredelsen er begått mot en forsvarsløs person og har karakter av mishandling."

- (3) Det var noe tidligere tatt ut tiltale mot A for blant annet overtredelse av straffeloven § 227 første straffalternativ og § 350 annet ledd for i beruset tilstand å ha fremsatt trusler mot en ordensvakt på en restaurant.

- (4) Oslo tingrett fant 27. november 2012 A skyldig etter de nevnte tiltalepostene.
- (5) A anket over saksbehandlingen, rettsanvendelsen og subsidiært over straffutmålingen. Borgarting lagmannsrett avsa 15. juni 2013 dom med slik domsslutning:

"Tingrettens domsslutning punkt 1 skal være slik:

A, født 00.00.1972, dømmes for overtredelse av straffeloven § 229 andre straffalternativ jf. § 232, straffeloven § 227 første straffalternativ (ett tilfelle) og straffeloven § 350 andre ledd, alt sammenholdt med straffeloven § 62 og § 63 andre ledd, til fengsel i 1 – ett – år og 10 – ti – måneder. Til fradrag kommer 4 – fire – dager for utholdt varetekt."

- (6) I motsetning til tingretten kom altså lagmannsretten til at vilkårene for domfellelse etter § 229 tredje straffalternativ ikke var til stede. A ble i stedet dømt for overtredelse av bestemmelsens annet straffalternativ.
- (7) Påtalemyndigheten anket til Høyesterett over rettsanvendelsen knyttet til domfellelsen for overtredelse av § 229 annet straffalternativ, saksbehandlingen – mangelfulle domsgrunner – og straffutmålingen.
- (8) Høyesteretts ankeutvalg besluttet 30. august 2013 å henvise anken for så vidt gjelder lovanvendelsen under skyldspørsmålet og straffutmålingen. For øvrig ble anket nektet fremmet.
- (9) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*
- (10) Straffeloven § 229 om legemsbeskadigelse oppstiller tre straffalternativer og lyder slik:

"Den, som skader en anden paa Legeme eller Helbred eller hensetter nogen i Afmagt, Bevidstløshed eller lignende Tilstand, eller som medvirker hertil, straffes for Legemsbeskadigelse med Fængsel indtil 4 Aar, men indtil 6 Aar, saafremt nogen Sygdom eller Arbeidsudygtighed, der varer over 2 Uger, eller en uheldredelig Lyde, Feil eller Skade er voldt, og indtil 10 Aar, saafremt Døden eller betydelig Skade paa Legeme eller Helbred er blevet Følgen."

- (11) Avgjørende for om A kan domfelles etter tredje straffalternativ for mishandlingen av fornærmede, er om fornærmede ble påført "betydelig Skade paa Legeme eller Helbred". Dette uttrykket er nærmere definert i straffeloven § 9. Det er første ledd i bestemmelsen som er aktuell i saken, og det har følgende ordlyd:

"Ved betydelig Skade paa Legeme eller Helbred forstaaes i denne Lov Skade, hvorved nogen mister eller faar væsentlig Svækkelse paa Syn, Hørsel, Taleevne eller Evne til at forplante sin Slægt, bliver vanfør, udygtig til at fortsætte sit Erhverv eller i høi Grad vansiret, falder i livsfarlig eller langvarig Sygdom eller bliver påført alvorlig psykisk skade."

- (12) I denne saken er det alternativene "langvarig Sygdom" og "alvorlig psykisk skade" som har interesse.
- (13) I Rt. 1928 side 631 ble det, med henvisning til tidligere praksis, lagt til grunn at en sykdomsperiode på syv uker ikke var tilstrekkelig til at det foreligger langvarig sykdom, men at en sykdomsperiode på fire måneder var det. Dette synes lagt til grunn senere,

likevel slik at skadens alvor også er relevant ved en helhetsvurdering av sykdommen, jf. Matningsdal og Bratholm, Straffeloven – kommentarutgave, 2. utgave side 38.

- (14) Videre følger det av Rt. 1971 side 1194 at "Sygdom" omfatter "enhver patologisk tilstand som gjør legebehandling påkrevd". Tatt på ordet utelukker denne formuleringen psykiske skader. Denne forståelsen av § 9 ble lagt til grunn da bestemmelsen i 1992 ble endret ved at "alvorlig psykisk skade" erstattet "sindssyg" som alternativ til "livsfarlig eller langvarig Sygdom". Jeg viser til Ot.prp. nr. 20 (1991–92) side 24, der det riktignok ble åpnet for at også psykosomatiske sykdommer "etter forholdene kan falle inn under begrepet".

- (15) Om innholdet i begrepet "alvorlig psykisk skade" ble det i spesialmotivene til § 9 på side 66 i den samme proposisjonen uttalt følgende:

"Med alvorlig psykisk skade siktes, foruten psykoser, til slike tilstander som alvorlige og langvarige depresjoner, tvangs- og angstnevroses, spiseforstyrrelser og lignende. Derimot er uttrykket ikke ment å omfatte slike tilstander som lettere depresjoner, konsentrasjonsproblemer, irritabilitet og letter angsttilstander."

- (16) Denne forståelsen er lagt til grunn i Rt. 2006 side 1021.

- (17) Etter dette kan man etter mitt syn ikke forstå alternativet "langvarig sykdom" i § 9 slik at man til en periode med fysiske lidelser som i seg selv er ikke lang nok til å kvalifisere som "langvarig Sygdom", kan legge en ytterligere periode med psykiske lidelser som i seg selv ikke er "alvorlige" i lovens forstand, for på den måten å få en lang nok sykdomsperiode. Det må gjelde selv om hele perioden er dekket av sykmeldinger.

- (18) Slik jeg leser lagmannsrettens dom, bygger den også på at en slik sammenslåing ikke vil være forenlig med oppbyggingen av § 9.

- (19) En motsatt forståelse av § 9 ville undergrave det skillet mellom alvorlige og mindre alvorlige psykiske skader som forarbeidene legger opp til for "alvorlig psykisk skade" som selvstendig kriterium i § 9. For det annet vil det være i strid med den forståelsen av "langvarig Sygdom" som lå til grunn for lovendringen i 1992, nemlig at psykiske skader ikke er omfattet av dette kriteriet.

- (20) Lagmannsretten fant at tingrettens vurderinger på dette punkt ikke var tilstrekkelige til å kunne konstatere om § 9 var brukt riktig. Ettersom lagmannsretten mente at den hadde tilstrekkelige opplysninger til å konstatere at forholdet måtte nedsubsumeres til straffeloven § 229 annet straffalternativ, valgte den å gjøre dette i stedet for å oppheve tingrettens dom.

- (21) Om de fysiske skadene som fornærmede fikk etter mishandlingen 15. juli 2012, skriver tingretten følgende:

"Fornærmede var i en slik forfatning at ambulanse ble tilkalt, og hun ble tatt med til sykehus. I innkomstjournal sammenholdt med bilder tatt av fornærmede da politiet kom til stede, legger retten til grunn at fornærmede hadde brillehematom rundt begge øynene, brudd i den ene øyehulen, hevelser i hele ansiktet, blødning fra kutt i underleppe, to–tre ribbensbrudd og tallrike blåmerker og hevelser ellers på kroppen. Fornærmede ble operert for øyehulebruddet 16. juli 2012 ved at det ble satt inn en titanplate, og hun hadde etter skaden opphovning i ansiktet og nedsatt bevegelsesevne av øyet med dobbeltsyn på grunn av skaden. Etter operasjonen hadde hun ifølge

legeerklæring normal bevegelse av øyet, men fortsatt noe dobbeltsyn. Hun ble etter sykehusoppholdet utskrevet til rehabiliteringsopphold på Fram rehabilitering i Bærum og var der til 24. august 2012. Der ble hun fulgt opp av fysioterapeut og psykiatrisk sykepleier og hadde samtaler med kognitiv terapeut. Ifølge rapport fra Fram-oppholdet hadde fornærmede ved utskrivning i slutten av august nådd sine mål hva gjaldt de fysiske plagene, men trengte 'likevel en del hvile da hun blir fort sliten' og hun 'har fortsatt et stort behov for oppfølging ift. de psykiske plagene'."

- (22) De fysiske plagene som følge av mishandlingen kan da ikke sies å ha vart så lenge at kravet om "langvarig" sykdom er oppfylt. Når det gjelder fornærmedes psykiske plager, uttaler lagmannsretten følgende, basert på sykmeldingene:

"Det går fram av de to første sykmeldingene at fornærmede var sykmeldt til 31. oktober 2012, altså mindre enn fire måneder, med diagnosen 'Skade hud kontusjon/slag' og 'Psykisk lidelse INA'. I rubrikken 'Kode' var angitt 'P99', og i rubrikken 'Kodesystem' var krysset av for ICP-2 som alternativ til ICD-10. I sykmeldingen fra og med 1. november 2012 var diagnosen angitt som 'Psykisk lidelse INA' med tilsvarende tilleggsangivelser, men uten noen somatisk diagnose. Lagmannsretten legger til grunn at kodesystemet (diagnosesystemet) i dag er betegnet ICPC-2 og benyttes av fastleger i primærhelsetjenesten. Lagmannsretten legger videre til grunn at INA står for 'ikke nærmere angitt', og at P99 står for 'psykisk lidelse' uten annen nærmere klassifikasjon."

- (23) Jeg er enig med lagmannsretten når den på dette grunnlaget kommer til at de psykiske plagene ikke kan karakteriseres som "alvorlig psykisk skade" i den betydning begrepet brukes i straffeloven § 9. Anken over lagmannsrettens rettsanvendelse må etter dette forkastes.
- (24) Påtalemyndigheten har også anket over lagmannsrettens straffutmåling. Det anføres at straffen er for lav selv om domfellelsen basert på § 229 annet straffalternativ opprettholdes. A har på sin side anført at lagmannsrettens straffutmåling er for streng.
- (25) For overtredelsen av § 229 annet straffalternativ, jf. § 232 om særdeles skjerpende omstendigheter, tok lagmannsretten utgangspunkt i en straff "opp mot 2 års fengsel", men etter et visst fradrag for en forbeholden tilståelse ble straffen fastsatt til fengsel i ett år og ti måneder.
- (26) Jeg er kommet til at lagmannsrettens straffutmåling bør bli stående. Det fremgår av tingrettens dom at fornærmede ble tildelt en rekke slag og spark, at fornærmede med god grunn fryktet for sitt liv, og mishandlingen pågikk helt til politiet, som var blitt tilkalt av en nabo, kom til stede. Jeg viser til det jeg har sitert fra tingrettens dom om de fysiske skadene, og de psykiske ettervirkningene må også tillegges vekt. I et tilfelle som dette, der domfelte er tatt på fersk gjerning og tilståelsen var noe forbeholden, kan tilståelsen bare tillegges meget begrenset vekt som straffreduserende moment.
- (27) Straffen omfatter også domfellelsen for overtredelse av straffeloven § 227 første straffalternativ og § 350 annet ledd. Dette forholdet er av mindre betydning i saken, og jeg finner det ikke nødvendig å gå nærmere inn på straffen for disse overtredelsene isolert sett.
- (28) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

(29)	Dommer Normann:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(30)	Dommer Bårdsen:	Likeså.
(31)	Dommer Matheson:	Likeså.
(32)	Dommar Utgård:	Det same.
(33)	Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne	

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: